

ТЕМПОРАЛЬНІ МІФОЛОГЕМИ В ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК

У статті аналізується темпоральний вимір міфопоетики Г. Пагутяк. Увага зосереджена на функціонуванні наскрізних образів і мотивів з іманентною темпоральністю, а також на інтерпретації міфологем, у яких темпоральний семантичний компонент є периферійним. Художнє протистояння часової лінійності та циклічності у доробку письменниці розглядається як одна з атрибутивних ознак творів неоміфологічної формації. З'ясовується специфіка трансформації образу годинника, зокрема, акцентується його готична маркованість у прозі авторки. Простежується кореляція цього образу з перехідним ритуалом, пов'язаним зі смертю. Розглядається темпоральний аспект міфологеми дзеркала. Характеризується особливості категорії часу в оніричному інтертексті. Увага також фокусується на просторово-часовій символіці образу Алефа, ремінісцентно пов'язаного з однойменним оповіданням Х. Борхеса. Аналізується семантика образу призахідного сонця, що в міфологічній площині співвідноситься з категорією вічності. Мотив вічного повернення розглядається як художня проекція моделі циклічного часу. У статті висновується, що темпоральний аспект неоміфу Г. Пагутяк передусім візуалізується в готично маркованих образах годинника, дзеркала та призахідного сонця.

Ключові слова: темпоральний вимір; лінійний час; циклічний час; образ годинника; міфологема дзеркала; просторово-часова символіка; образ призахідного сонця; мотив вічного повернення.

В есеях Галини Пагутяк чітко окреслюються преференції на користь мистецької моделі циклічного часу, що можна трактувати як один із проявів міфомислення письменниці: «<...> мене відштовхує лінійність часу» [23, с. 5]. У художній прозі авторки ця тенденція передусім виявляється в інтерпретації мотивів та образів з іманентною темпоральністю (наприклад, у втіленні образу годинника та мотиву вічного повернення), а також в акцентуванні темпоральних ознак тих міфологем, у яких вони є периферійними семантичними компонентами (наприклад, у модифікаціях міфологеми дзеркала). Тяжіння до подолання часової лінійності розглядається як спільна прикмета творів неоміфологічної формації: «Звернення до архаїчних витоків явища чи об'єкта, відчуття паралельної присутності міфологічного часу у складі сучасного стану світу призводить до спотворення темпоральності, до видозміни самої концепції лінійного і незворотного часу, який повертається навспяк унаслідок розкодування істинних смислів об'єктів справжнього світу та архаїчної ідентифікації його явищ і героїв» [25]. З огляду на це вважаємо необхідним схарактеризувати своєрідність художнього комплексу лінійності та циклічності у неоміфу Г. Пагутяк.

Темпоральний аспект міфопоетики Г. Пагутяк окреслено в розвідках таких науковців, як І. Біла [1; 2], М. Гірняк [5], І. Гречаник [6], Л. Овідійчук [9] та ін. Утім, наявними працями не вичерпуються всі складники поставленої проблеми, що й обумовлює актуальність теми нашої статті.

Мета дослідження – проаналізувати темпоральний вимір міфопоетики Г. Пагутяк на прикладі наскрізних образів і мотивів та з'ясувати специфіку художньої реалізації моделі циклічного часу у творчості письменниці.

Категорія часу є вкрай важливою для архаїчного міфомислення, а відтак – для характеристики авторської міфотворчості: «Лише в силу того, що певний зміст відходить у часову даль, зміщується в глибину минулого, він постає не тільки прийнятим у якості священного, міфологічно й релігійно значущого, але й легітимованим у цій якості. Час становить собою початкову форму цієї духовної легітимації» [7, с. 118]. У доробку Г. Пагутяк кореляція міфічного й історичного часу реалізована через низку мотивів і образів з різною концентрацією темпоральності. У новелі «Дивись назад» сюжетотворчу функцію виконує готично маркований образ старого зіпсованого годинника, стрілки якого почали рухатися назад. Оскільки годинник у міфології символізує світовий порядок, то зворотний відлік часу актуалізує семантику хаосу. Зловісна символіка цього образу в новелі пов'язана з мотивом смерті: хлопчик «замкнувся в хаті і став приречено чекати повернення діда з цвинтаря» [15, с. 37]. Настрашений можливістю зустрічі з померлим, він «зірвав годинник зі стіни і щосили кинув ним об підлогу. Той розлетівся на безліч шматочків» [15, с. 38]. Такий учинок можна потрактувати як виклик невідворотності змін, матеріальним утіленням яких постає годинник.

Загалом у творчості Г. Пагутяк помітні інтенції до переосмислення міфосемантики образу годинника в готичному ключі. Наприклад, у романі «Компроміс» зміщення годинникових стрілок Артуром, який слугить темним силам, символізує відлік часу в іншому, потойбічному, вимірі. Крім того, здатність керувати плином часу, підкреслює надлюдську природу цього персонажа. Образ антисвіту в повісті «Записки Білого Пташка» увиразнюється образом настінного годинника, «стрілки якого рухаються назад» [11, с. 119].

Цей образ набуває статусу наскрізного у художній прозі письменниці, оскільки він функціонує також у романах «Королівство» та «Писар Західних Воріт Притулку». У «Королівстві» володарем незвичайного предмета був опікун Академії Королівства – загадковий чоловік Онисьо: «Над письмовим столом висів чудернацький годинник, стрілки якого рухались не вперед, а назад, а цифри виглядали так, наче їх хтось вивернув» [14, с. 207]. З цим образом у романі корелює казковий мотив вічної молодості: «Можливо, через те, що годинник відлічував час назад, Онисьо не старів і не змінювався» [14, с. 207]. У «Писарі Західних Воріт Притулку» такий дзигар належав старому Євтихю, до якого завітав Писар: «Трохи неприємно бути самому в кімнаті, де час рухається назад» [17, с. 92]. Цей годинник бентежив Якова, мандрівка якого у напрямку від Західних Воріт до Східних, на думку Євтихія, своїм вектором руху нагадувала той годинник. Загалом образи Писарів Східних і Західних Воріт Притулку алюзійно пов'язані з міфологічним дволиким Янусом, що був одночасно охоронцем усіх дверей, богом входів і виходів, а також початку і кінця. Отже, така інтертекстуальна взаємодія увиразнює темпоральні акценти головних персонажів діалогії Г. Пагутяк – Антона і Якова.

У романі «Магнат» образ годинника також позначено готичними конотаціями: «Знову заскрипіло перо, зашурхотіли коліщата дзигаря, що, певно, вартує більше, ніж весь мій масток, наче миша зашкреблася під підлогою. Та миша, що відкушує, гризе, дробить на кавалки наше життя» [16, с. 33]. Така інтерпретація образу сугестує ідею неблаганності часу, фатальної приреченості всього сущого. Коли Ян Щасний Гербурт помер, годинник зупинили, проте він озвався: «Сей був найбільший, у вигляді прямокутної вежі з чорного дерева. Особливо моторошним було те, що годинник був накритий чорним сукном й обрисами скидався на людську постать» [16, с. 50]. Відтак, зупинка годинника символізує завершення життєвого шляху в перехідних ритуалах, пов'язаних зі смертю, до яких також належить запинання дзеркал. В описі дзигаря прочитується алюзія на повість Дж. Фаулза «Вежа з чорного дерева». Цей образ посилює містичну атмосферу роману.

В «Урізкій готичі» образи годинника й дзеркала взаємодоповнюють зміщену темпоральність і слугують засобом характеристики одного з персонажів роману – дідача Комарницького: «Як бувають годинники, що відлічують час назад, та й, зрештою, у дзеркалі стрілки теж рухаються у зворотному напрямку, так і пан Болеслав починав свій день, коли інші люди йшли спочивати. Ледве був свідомий того, що живе за влас-

ним часом» [24, с. 162]. Така кореляція образів акцентує причетність дідача до потойбічних сил, а також слугує неоміфологічним прийомом, про який пише Я. Погрібна: «Аберація лінійної темпоральності, спрямована на її подолання, досягається в неоміфії шляхом уведення персонажів з різною темпоральністю» [25].

Така художня деталь, як образ мухи у бурштині, символізує стагнацію часу, відсутність будь-якого поступу і змін. Ця деталь використовується у створенні образу пана Болеслава, який більше належав минулій війні, ніж теперішньому: «І він застряг у тому часі навечно, як муха у бурштині» [24, с. 224]. До цього ж порівняння у розмові з отцем Антонієм вдається фотограф Юліан, говорячи про цивілізаційний застій на Галичині: «Зараз подорожую по селах, що на порозі нового віку застигли, ніби мухи в бурштині» [24, с. 59].

У романі «Писар Східних Воріт Притулку» міфологема годинника співвідноситься з образом одного з мешканців Притулку – Джона: «Під кінець Сміт продав годинника, остаточно попросившись із часом. Так було ліпше: він однаково боявся і минулого, і майбутнього» [18, с. 12]. У такий спосіб відбувається перенесення ознак абстрактного часу на його матеріальне втілення – годинник, що увиразнює мистецьку ідею міфічного часу, адже міф «не знає математично-фізичного часу, як не знає і часу «історичного» у вузькому значенні слова» [7, с. 123]. Джон Сміт порівнює людей з механізмами: «Деколи мені здавалося, що люди – не лихі; вони просто не можуть не мінятися, не продаватися, бо їх завели, наче годинники. Якщо раптом механізм зламається чи зупиниться, вони помирають або божеволіють. Коли Джон Сміт почув у собі цокання годинника, то виїняв його, розтросив і викинув, чим тяжко образив усе суспільство» [18, с. 27]. У цьому образі годинника акцентовано семантику згубності автоматичного руху. Уявлення Джона Сміта суголосні думкам, які Г. Пагутяк виклала в есеї «Рукави, вологі від роси»: «Людина без почуттів і незалежної свідомості – це машина» [9, с. 123].

Е. Кассіпер пов'язує «біологічно-космічний» характер міфологічного часу з міфосемантикою чисел: «Міфологічний час завжди одночасно мислиться і як час природних процесів, і як час процесів людського життя: це біологічно-космічний час. До цієї подвійності долучається і міфологічне уявлення про число» [7, с. 155]. У новелі Г. Пагутяк «Числа мертвих і живих» оприявнюється символічний образ годинника життя, після зупинки якого «вступає в силу закон мертвих чисел: три, дев'ять, сорок» [15, с. 53]. Семантика цих чисел корелює зі смертю у християнській традиції. У романі «Урізка готика» образ годинника життя також наповнений інфернальною семантикою. З ним, зокрема, пов'язується образ маленької Ориси, яка залишила світ «з власної волі, зупинивши годинник життя» [24, с. 95]. Фотограф Юліан виявляє чутливість до світу, тому вмів відчувати наближення смерті: «У мені щось тоді спинається, ніби годинник перестає йти» [24, с. 63]. Відтак, цей образ годинника позбавлений матеріального втілення, бо постає метафорою кінечності людського життя.

У міфології темпоральні характеристики властиві образу дзеркала, саме тому цей предмет часто фігурує в обрядах, пов'язаних з ворожінням. У романі «Королівство» люстро також наділене здатністю відображати майбутнє: «Олімпія належала до людей, які побуються дзеркал, вважаючи їх небезпечними. У казках дзеркала завжди служать злим силам, а в житті – правді, що часом буває жорстокою. Дзеркала – це двері до іншого світу, а буває, вони показують майбутнє» [14, с. 263]. Герої повісті «Гірчичне зерно» Анна й Лесь подивилися у люстро і злякалися, бо, можливо, побачили свою останню мить (невдовзі після бенкету вони померли). У романі «Писар Західних Воріт Притулку» образ дзеркала утілює властивість містити сліди минулого. Коли один з мешканців Притулку пішов у Долину, Марфа «зазирнула у дзеркальце для гоління і здивувалася, не побачивши у ньому обличчя Лікаря. Так, ніби він мав залишити там своє старе обличчя» [18, с. 66].

Здатність людини приймати існування інших світів є значущим для Г. Пагутяк: «Існує безліч інших світів, але віра у них дається не кожному: буває, дехто навіть народжується з вірою у множинність світів, а комусь вистачить простої істини про тривимірний простір. Ніхто ще не здогадався розділити людей за цією ознакою, а різниця у світосприйманні тих і інших – величезна» [20, с. 7]. Письменниця наділяє такою властивістю обох головних героїв роману «Сни Юлії і Германа». Зокрема, чутливість Германа до просторово-часових розшарувань акцентовано за допомогою образу годинника, що постає то як настінний «годинник у вигляді бронзового фавна», то як кишеньковий «срібний годинник батька». Міфологізація категорії часу у романі відбувається шляхом поєднання символіки образу Фавна – давньоримського бога полів, лісів, пасовиськ і тварин – з семантикою духів землі: «<...> озвався годинник у вигляді бронзового фавна. <...> Духи покидали будинок і вертались до лісу, в болото, в дюни» [22, с. 21]. З ритмами іншого годинника узгоджується суб'єктивний час головного героя: «Щодо інших годинників йому було байдуже, бо Германів час відлічував батьків годинник, подарований матір'ю» [22, с. 16–17]. Образ годинника у снах Юлії набуває характеру готичного маркера, оскільки з ним пов'язується емоція страху: «Годинник вибиває полудень, і від цих звуків у неї всередині все перевертається. <...> Реальність, справжня реальність, а не буденність, вривається у неї всіма годинниками Кенігсберга – на вежах, у вітальнях, у кишнях» [22, с. 60].

Категорія часу в романі «Сни Юлії і Германа» набуває особливого аранжування через оніричні візії Германа, в яких він бачить майбутнє Кенігсберга. Тут помічаємо художню проекцію давніх уявлень про час, відрефлектованих з філософських позицій С. Кримським: «Так, у культурі середньовіччя фігурує так званий «передній час», коли минуле, теперішнє та майбутнє розміщуються в іншій конфігурації, ніж у фізичному, лінійному часі. У давньогерманських сагах, наприклад, припускається, що час іде не від минулого до майбутнього, а від майбутнього до теперішнього. Тому можливі передбачення історичних подій, їхня напередвизначеність» [8, с. 55].

Хронологічна модель, яку створює письменниця в «Записках Білого Пташка», ремінісцентно пов'язана з оповіданням «Алеф» Х. Борхеса, бо передбачає поєднання в одній точці кількох часових відтинків і нівелювання темпоральної дискретності: «З віком до людини приходить відчуття єдності минулого й теперішнього» [11, с. 137]. Образ Алефа оприявнюється й у романі «Писар Західних Воріт Притулку». Симеон пояснив Якову значення цього містично забарвленого просторово-часового символу: «<...> нам здається, що існує послідовність випадків, і вони пов'язані між собою. Проте іноді усе сходиться в одному моменті і в одному місці, без жодного зв'язку. Оце і є Алеф. Араби вважали, що це вікно, у яке можна зазирнути. Але робити це небезпечно: можна втратити мову, і навіть розум» [17, с. 55]. В оповіданні Борхеса увага передусім фокусується на просторовому аспекті образу: «<...> Алеф – це одна з тих точок простору, які вміщують у собі всі точки. <...> де, не змішуючись, перебувають усі місця земної кулі, і їх можна бачити під усіма кутами» [3, с. 368]. Герой твору зумів побачити загадкове видиво у підвалі будинку: «Діаметр Алефа становив лише два чи три сантиметри, але весь космічний простір був у ньому, причому анітрохи не зменшений у своїх розмірах» [3, с. 371]. Для Г. Пагутяк Алеф – це «місце, звідки можна побачити усю багатоманітність світу, відчуття пульс життя» [4]. Письменниця наділяє цей образ потужним моральним сенсом: «А для мене Алеф – також точка опори, яка дасть змогу змінити світ. <...> Тому сама думка про існування такої речі, як Алеф, повертає мене до реальності» [4].

Е. Кассіерр пише про співвіднесеність міфологічного часу з природною циклічністю: «Зміна дня і ночі, пробудження і згасання рослинного світу, цикл пір року: все це сприймається міфологічною свідомістю спочатку лише через проекцію цих явищ на реальне буття людини, в якому вони відображаються, як у дзеркалі. У цій взаємній співвіднесеності виникає міфологічне відчуття часу, яке прокладає мости між суб'єктивною формою життя й об'єктивним спогляданням природи» [7, с. 122]. У діалогі Г. Пагутяк про Писарів топос Притулку постає втіленням такого сакрально-міфологічного часу, що протиставляється історичній лінійності. Життя його мешканців «підкорялось не бездушному цивілізаційному ритмові, а перебувало під владою пір року, чергуванням негоди з погожими днями, сходу й заходу сонця» [17, с. 67]. Зображуючи Притулок, письменниця акцентує його протилежність профанному, хронологічно маркованому часу: «Історія Притулку складається з приблизних дат і подій, що ніколи не траплялися. Час тут визначали пори року, а не якісь там цифри» [18, с. 20].

Міфологема призахідного сонця у творах Г. Пагутяк актуалізує мотив завершення земного шляху й переходу до вічності. Цей солярний образ у романі «Смітник Господа нашого» наповнюється семантикою, суголосною притчі, про яку згадує С. Кримський: старець Осія «наприкінці життя віддав своє майно дітям, борги – людям, податки – кесарю, серце – дружині, страх – Богу, а собі залишив тільки місце під маслиновим деревом, з якого особливо довго спогля-

дався захід сонця. З цього місця Осія побачив те, що переважає речовинність майна, грошей, плоті та почуттів, пов'язаних з нею. Перед ним відкрилися символи часу, вічності, світла, краси та плінності буття» [8, с. 27]. Споглядаючи захід сонця, Король у романі Г. Пагутяк розмірковує: «Так само ми будемо дивитися на воду і ліс, доки не зрозуміємо, що вони вічні <...> Тільки так можемо врятуватись від хаосу» [21, с. 34]. Така ж семантика міфологеми призахідного сонця акцентована і в «маленькому романі» «Радісна пустеля».

Мотив вічного повернення розгортається в романі «Захід сонця в Урожі», героїню якого «носить по світах з вісімнадцяти років, але все наverts до Урожі» [12, с. 7]. У роздумах старого письменника в повісті «Кіт з потонулого будинку» також актуалізовано цей мотив: «І колись з'явиться між двома річками гарненький садок з яблуками, фініками і виноградом. Таке вже було, здається» [13, с. 223]. У його словах оприявнюються ознаки циклічного часу: «Нічого не вдієш: таке було вже не раз. <...> Ніхто нікуди не зникає, лиш перемиється: живі у мертвих, вогонь у попід, вода у повітря, думки...» [13, с. 227]. Мотив вічного повернення виконує сюжетотворчу функцію в повісті «Гірчичне зерно» та багатьох інших творах Г. Пагутяк. За М. Еліаде, бажання замінити історич-

ний час безкінечним поверненням до архаїчних прецедентів пояснюється тяжінням до справжнього і страхом загубитися у профанній суєті [26].

У повісті «Діти» Г. Пагутяк переплітає християнський (лінійний) час і міфологічний (циклічний), коли у післямові говорить про можливе повторення історії «в тому самому місті, де жили колись Адає і Єва. Можливо скоро в ньому з'являться ті й не ті Адає і Євка» [10, с. 60]. Письменниця проектує імовірність світу, в якому Адає і Євка залишаться інакшими, відмінними від інших, зуміють зберегти дитячу незграбність і прихистити свою особливу любов, цвіт якої цього разу зможе перетворитися на плід: «і в них народяться прекрасні діти, довірливі, щирі, чесні» [10, с. 60]. Такі темпоральні аберації оприсутнюють неоміфологічні прикмети вже в ранній прозі письменниці.

Таким чином, темпоральний аспект художньої прози Г. Пагутяк передусім візуалізується в готично маркованих наскрізних образах годинника, дзеркала та призахідного сонця. Модель циклічного часу, реалізована через мотив вічного повернення, постає домінантою в неоміфі письменниці. Перспективи подальших досліджень убачаємо в дослідженні темпорального виміру творчості Г. Пагутяк у новелах, повістях і романах, які не становили об'єкт аналізу в нашій статті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла І. Концепція світу у романі Галини Пагутяк «Писар західних воріт притулку» [Електронний ресурс] / І. Біла. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tkht/2007_6/2.html.
2. Біла І. Мотив втечі від міста в романах Галини Пагутяк «Писар Східних Воріт Притулку» та «Писар Західних Воріт Притулку» / І. Біла // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство : Міжвуз. зб. наук. ст. – 2010. – Вип. XXIII, ч. 1. – С. 194–199.
3. Борхес Х. Алеф // Алеф : [прозові твори] / Х. Борхес. – Харків : Фоліо, 2008. – С. 363–375.
4. Галина Пагутяк: Людина не повинна прагнути щастя [Електронний ресурс] / Г. Пагутяк. – Режим доступу : <http://life.pravda.com.ua/person/2011/01/18/70491/>.
5. Гірняк М. Поетика пограниччя у «Книзі снів і пробуджень» Галини Пагутяк / М. Гірняк // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2014. – Вип. 60(2). – С. 330–341.
6. Гречаник І. Афективний часопростір у романі-фентезі Галини Пагутяк «Королівство» / І. Гречаник // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2010. – № 11 (198). – ч. II : Філол. науки. – С. 38–43.
7. Кассирер Э. Философия символических форм / Э. Кассирер. – Т. 2. – М. ; СПб. : Университетская книга, 2002. – 280 с.
8. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : ВД «Киево-Могилянська академія», 2008. – 718 с.
9. Овдійчук Л. Трансформація часу у сучасній фантастичній прозі та фентезі для дітей / Л. Овдійчук // «Над берегами вічної ріки»: темпоральний вимір літератури : [матеріали наукової конференції]. – Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2015. – С. 118–120.
10. Пагутяк Г. Діти // Діти : [повісті і роман] / Г. Пагутяк. – К. : Рад. письменник, 1982. – С. 13–60.
11. Пагутяк Г. Записки Білого Пташка / Г. Пагутяк // Записки Білого Пташка : [романи ; повість]. – К. : Український письменник, 1999. – С. 115–150.
12. Пагутяк Г. Захід сонця в Урожі / Г. Пагутяк // Захід сонця в Урожі : [романи, повісті, оповідання та новели]. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 7–61.
13. Пагутяк Г. Кіт з потонулого будинку / Г. Пагутяк // Захід сонця в Урожі : [романи, повісті, оповідання та новели]. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – С. 212–234.
14. Пагутяк Г. Королівство / Г. Пагутяк. – Харків : Фоліо, 2010. – 375 с.
15. Пагутяк Г. Кров і піт вигаданого світу : [новели та оповідання] / Г. Пагутяк // Потонулі в снігах. – Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – С. 5–86.
16. Пагутяк Г. Магнат / Г. Пагутяк – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2014. – 256 с.
17. Пагутяк Г. Писар Західних Воріт Притулку / Г. Пагутяк // Писар Східних Воріт Притулку; Писар Західних Воріт Притулку. – Львів : ЛА «Піраміда», 2011. – С. 5–135.
18. Пагутяк Г. Писар Східних Воріт Притулку / Г. Пагутяк // Писар Східних Воріт Притулку; Писар Західних Воріт Притулку. – Львів : ЛА «Піраміда», 2011. – С. 5–139.
19. Пагутяк Г. Рукави, вологі від роси / Г. Пагутяк // Мій Близький і Далекий Схід. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – С. 86–131.
20. Пагутяк Г. Сентиментальні мандрівки Галичиною / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2014. – 192 с.
21. Пагутяк Г. Смітник Господа нашого / Галина Пагутяк // Записки Білого Пташка. – К. : Український письменник, 1999. – С. 3–78.

22. Пагутяк Г. Сні Юлії і Германа / Галина Пагутяк // Сні Юлії і Германа. Кенігсберзький щоденник. – К. : Ярославів Вал, 2011. – С. 5–186.
23. Пагутяк Г. Уріж та його духи / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2012. – 120 с.
24. Пагутяк Г. Урізка готика / Г. Пагутяк. – К. : Дуліби, 2009. – 352 с.
25. Погребная Я. Актуальные вопросы современной мифопоэтики [Электронный ресурс] / Я. Погребная. – Режим доступа : http://royallib.com/book/pogrebnaaya_yana/aktualnie_problemi_sovremennoy_mifopoetiki.html.
26. Элиаде М. Миф о вечном возвращении [Электронный ресурс] / М. Элиаде. – Режим доступа : http://royallib.com/book/eliade_mircha/mif_o_vechnom_vozvrashchenii.html.

Г. И. Бокшань,

Херсонский государственный аграрный университет, г. Херсон, Украина.

ТЕМПОРАЛЬНЫЕ МИФОЛОГЕМЫ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ПРОЗЕ ГАЛИНЫ ПАГУТЯК

В статье анализируется темпоральное измерение мифопоэтики Г. Пагутяк. Внимание сосредоточено на функционировании сквозных образов и мотивов с имманентной темпоральностью, а также на интерпретации мифологем, в которых темпоральный семантический компонент является периферийным. Художественное противостояние временной линейности и цикличности в творчестве писательницы рассматривается как один из атрибутивных признаков произведений неомифологической формации. Определяется специфика трансформации образа часов, а именно, акцентируется его готическая маркированность в прозе писательницы. Прослеживается корреляция этого образа с переходным ритуалом, связанным со смертью. Рассматривается темпоральный аспект мифологема зеркала. Характеризуется особенность категории времени в онирическом интертексте. Внимание также фокусируется на пространственно-временной символике образа Алефа, реминисцентно связанного с одноименным рассказом Х. Борхеса. Анализируется семантика образа заходящего солнца, которая соотносится с категорией вечности. Мотив вечного возвращения рассматривается как художественная проекция модели циклического времени. Статья содержит выводы о том, что темпоральный аспект неомифа Г. Пагутяк прежде всего визуализируется в готически маркированных образах часов, зеркала и заходящего солнца.

Ключевые слова: темпоральное измерение; линейное время; циклическое время; образ часов; мифологема зеркала; пространственно-временная символика; образ заходящего солнца; мотив вечного возвращения.

H. Bokshan,

Kherson State University, Kherson State Agricultural University, Kherson, Ukraine

TEMPORAL MYTHOLOGEMS IN HALYNA PAHUTIAK'S LITERARY PROSE

The principal objective of the paper is to analyze the temporal dimension of H. Pahutiak's mythopoetics. It focuses on the recurring images and motifs with immanent temporality, and also on the interpretation of the mythologems with a peripheral temporal semantic component. Literary confrontation of linear time and cyclical time is considered as one of the characteristic features of neomythological works. The study examines the specifics of transforming the image of a clock and accentuates its gothic markers in the author's prose. It emphasizes the relationship between this image and the transition rituals associated with death. The paper details a temporal aspect of the mythologem of a mirror. It characterizes the peculiarities of the category of time in the oneiric intertext. The paper also investigates the spatial and temporal symbolism of the image of the Aleph, reminiscently connected with J. Borges's story of the same name. It analyzes the semantics of the image of the setting sun related to the category of eternity. The paper considers the motif of the eternal return as a literary projection of the cyclical model of time. The conclusion can be drawn that the temporal aspect in H. Pahutiak's neomyth is mainly visualized through the gothically marked images of a clock, a mirror and the setting sun. The results of this paper will contribute to future research on similar topics.

Key words: temporal dimension; linear time; cyclical time; the image of a clock; the mythologem of a mirror; spatial and temporal symbolism; the image of the setting sun; the motif of the eternal return.